

En historisk resa längs Storgatan

STORGATAN 1860-2020

Huvudgata under århundraden

Handel – Handelsmän - Byggnader

Gamlakarleby

Lars-Eric Thylin / 2020

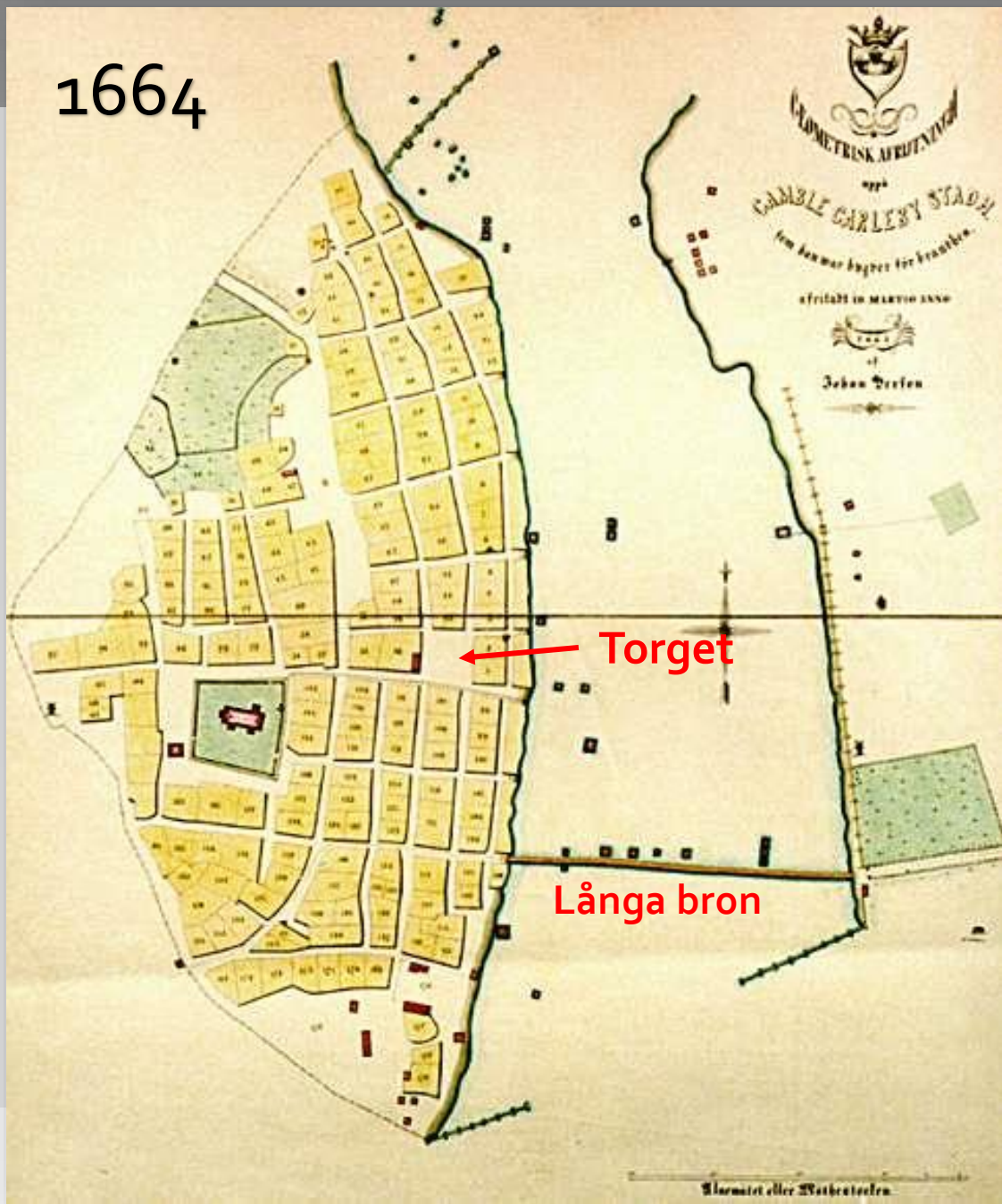

Borgarnas och Handelsmännens Gata

**Stora gatan
1600 – 1800 tal**

- *Böckelmans/Boehms* Handelshus
- *Kyntzellska* Handelshuset
- *Rooska* Handelshuset
- *Forsénska* Handelshuset
- *Björkmans* Handelshus
- *Öllers/Finniläs* Handelshus
- *Alfr Björklunds* Handelshus
- *Donnerska* Handelshuset
- *Rahmska* Handelshuset
- *Lithén Gustaf Skeppsredare*
- *Matts Hongell*

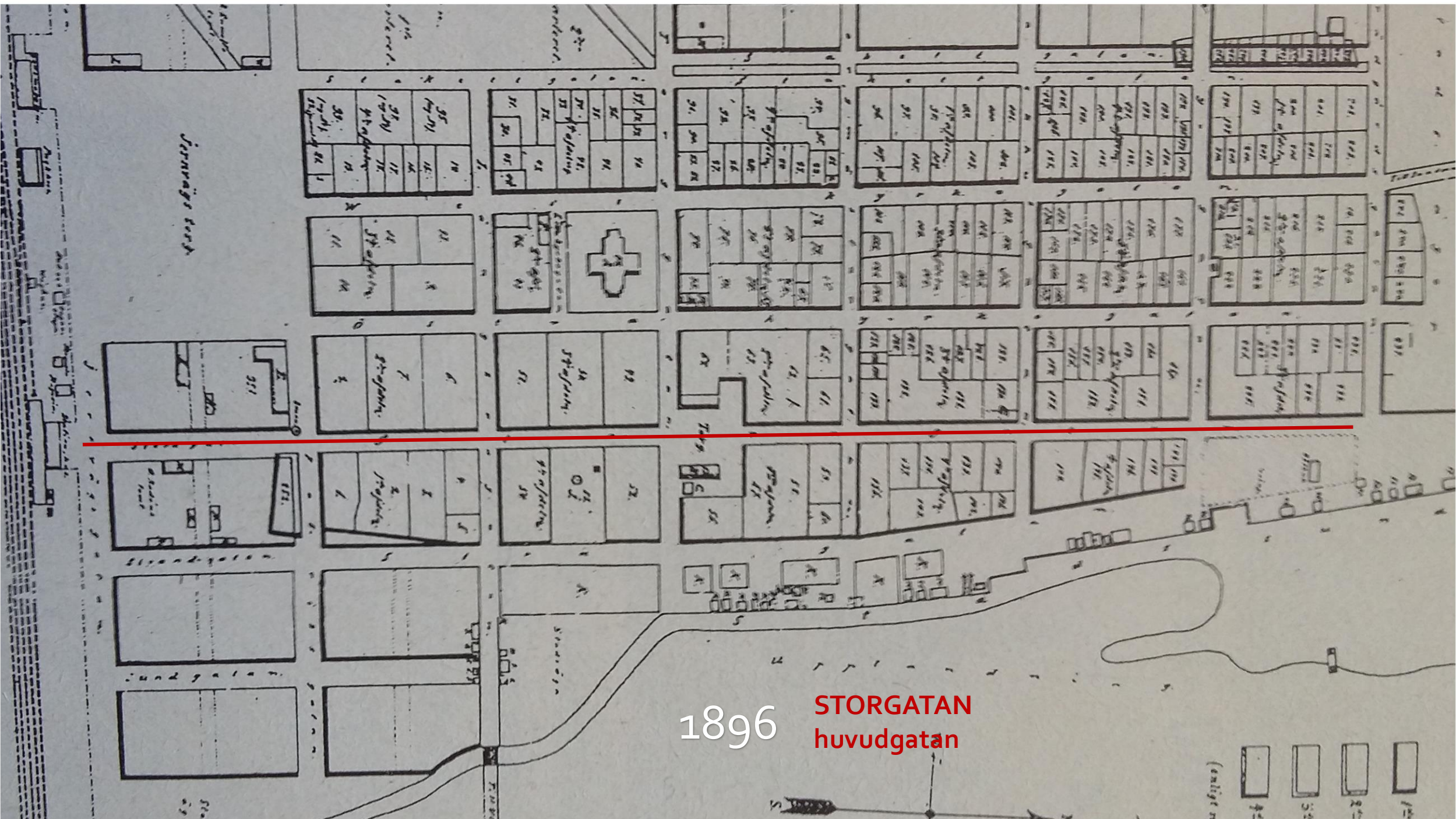
1664

1936

Stadsplan

Sjöringsgatan

1896

STORGATAN
huvudgatan

(enligt ny)

Den nya stationsbyggnaden och Storgatan

En stor händelse år 1885
"Järnhästen" kom till staden

1885

Järnvägsstationen

Byggd 1884-1886

Arkitekt Knut Nylander

*Europas nordligaste järnväg
när Gamlakarleby*

24.10.1885

*Vid Jernwegen
börjar Storgatan*

Järnvägsstation Gamlakarleby - Rautatie asema, Kokkola.

1970-tal

Kokkolinna invid
Storgatan

Med rälsbuss
("lätthattu") till
Storgatan i
Gamlakarleby

1891

**Hotell Commerce invid
Järnvägsstationen**

**Köpman L.Hasselblatt
byggde hotellet år 1891**

**Sällskapsklubben verkade i
dessa utrymmen**

På 1890-talet verkade Sällskapsklubben i hotell Commerce.

Sällskapsklubben toimi 1890-luvulla hotelli Commercessa.

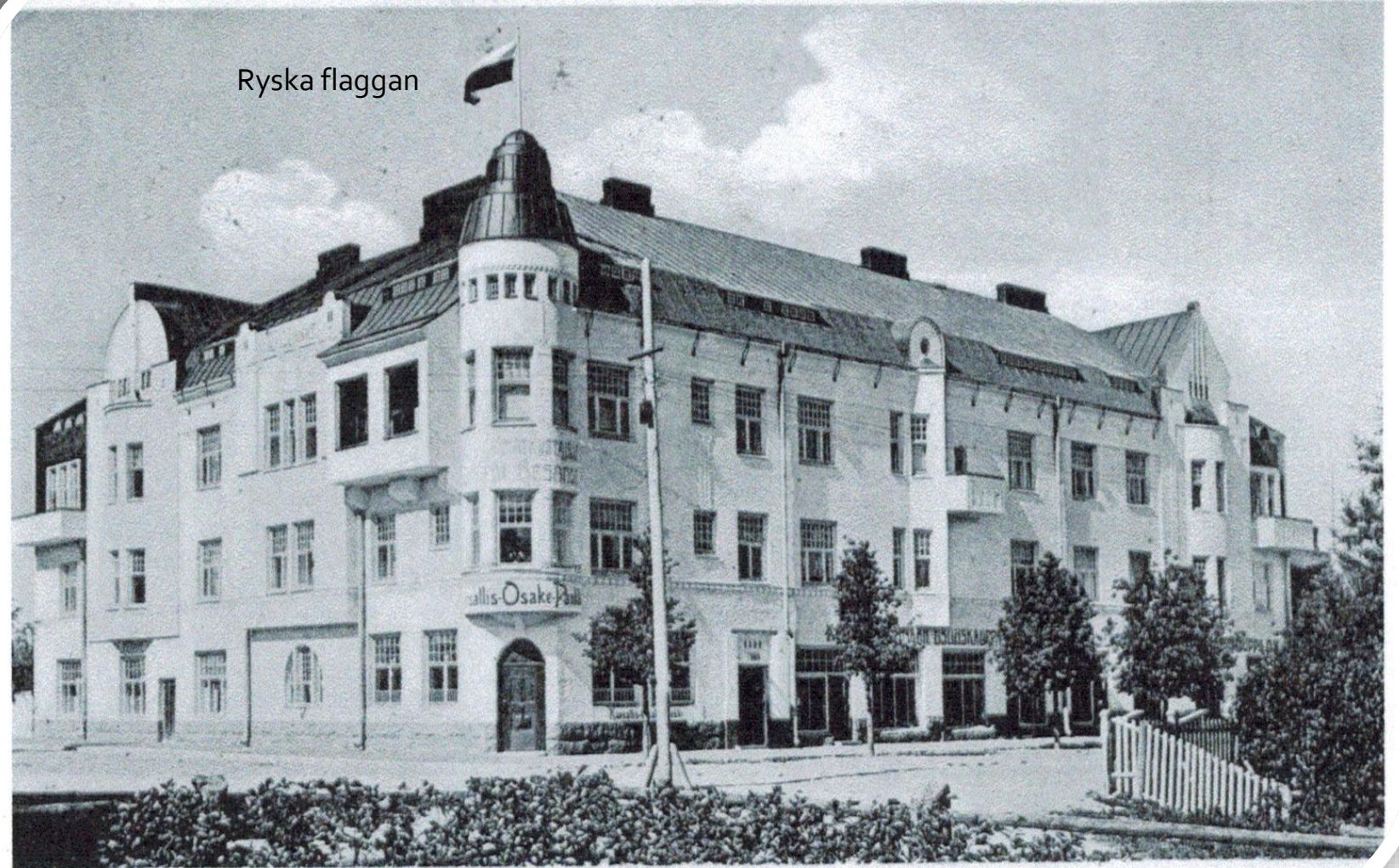
Hotellet totalförstördes vid en brand år 1893. På platsen finns numera Kokkolinna.

1908

KOKKOLINNA 1908

Jugendhuset är uppförd
år 1908 enligt ritning av
K.Taipale och
K.A.Himanka.

Stadens första
våningshus och första
hus med vattenledning.

„Kokkolinna“. 1909

1860-tal

Vy från Storgatan
Tobaksfabriken t.h.
senare KPO:s fastighet

*I hörnet av Stor- och
Fabriksgatan verkade
Karlebys första och mest
långlivade tobaksfabrik*

Fabriken grundades av bl.a.
Anders Roos, Joakim Kyntzell,
Rahms bröderna, Riska och Lithen

*Fabriken byggdes år 1763 och
Fabriksgatan fick sitt namn efter
tobaksfabriken.*

Gamla Karleby - Kokkola 15/10

Johnsson

E. & A. Axelqvists Bokhandel

*Bilden är tagen år 1900 före samskolans tillbyggnad.
Observera vattenposten i hörnet.*

Vy från Storgatan på 1920-talet

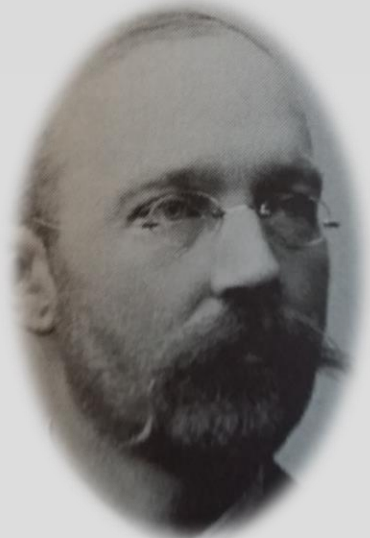

Fotat från stationstaket

1892

Storgatan 2
Byggd 1892

Otto Rodéns gård
Skeppsmäklare, affärsman,
vicekonsul

Otto Rodén
1860-1908

Fotografi från 1895

I huset verkade senare Kansallis-Osake-Pankki

1920-tal

Storgatan 2

KOP:s fastighet
mittemot Kokkolinna

Tillbyggnad

1914

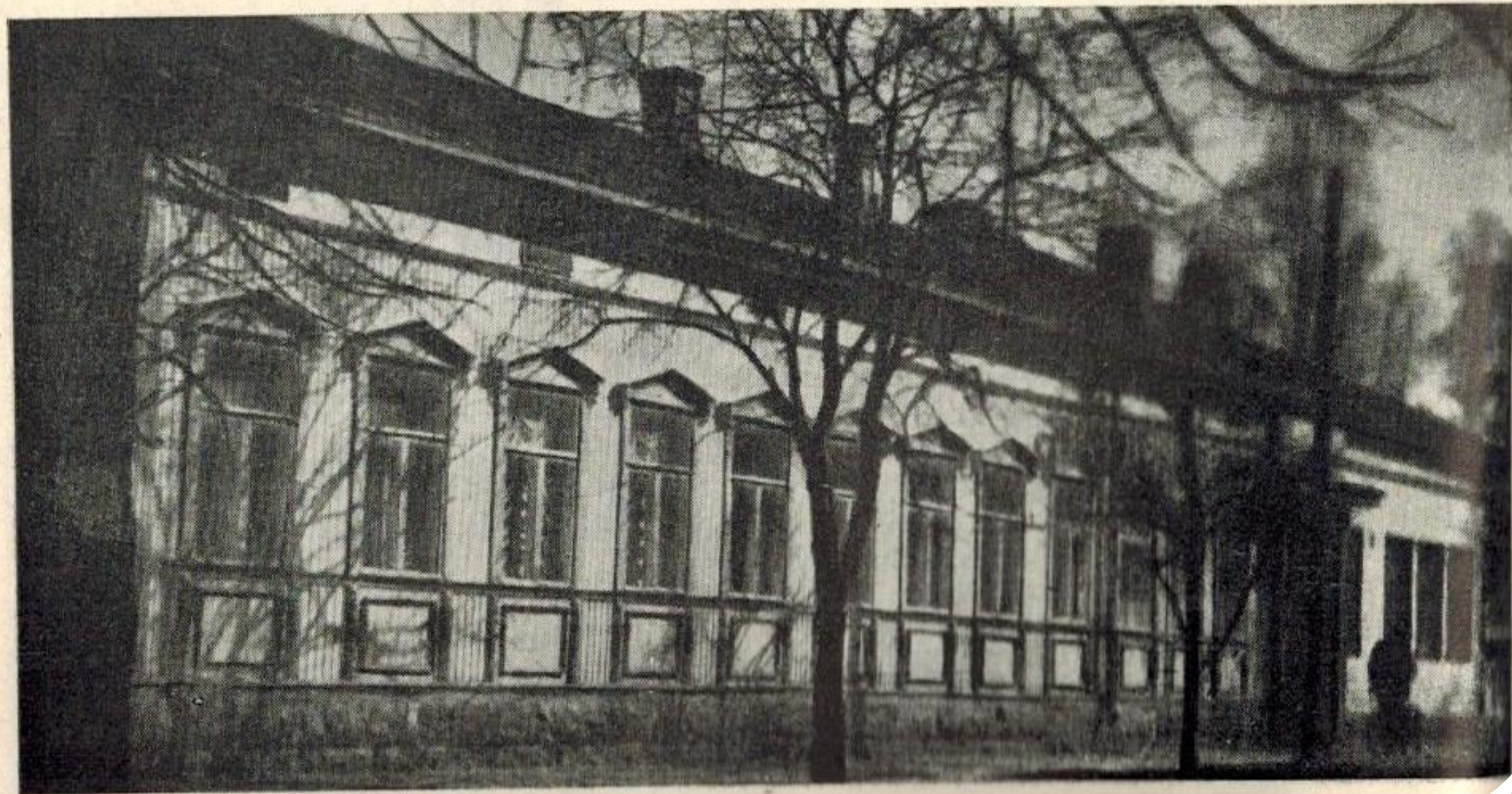
Ritad av Alvar Åkerman

Trädelen f.d. Rodéns hus

3 112 Kansallis-Osake-Pankki Isokatu 2
3 113 Kansallis-Osake-Pankki Storgatan 2

1970-tal

Storgatan

Affärsfastighet
invid Kokkolinna

f.d.
Barberare Seppälä
Pikalähetys/
Onni Tarvainen
Wilhelmiina/
handarbetsaffär

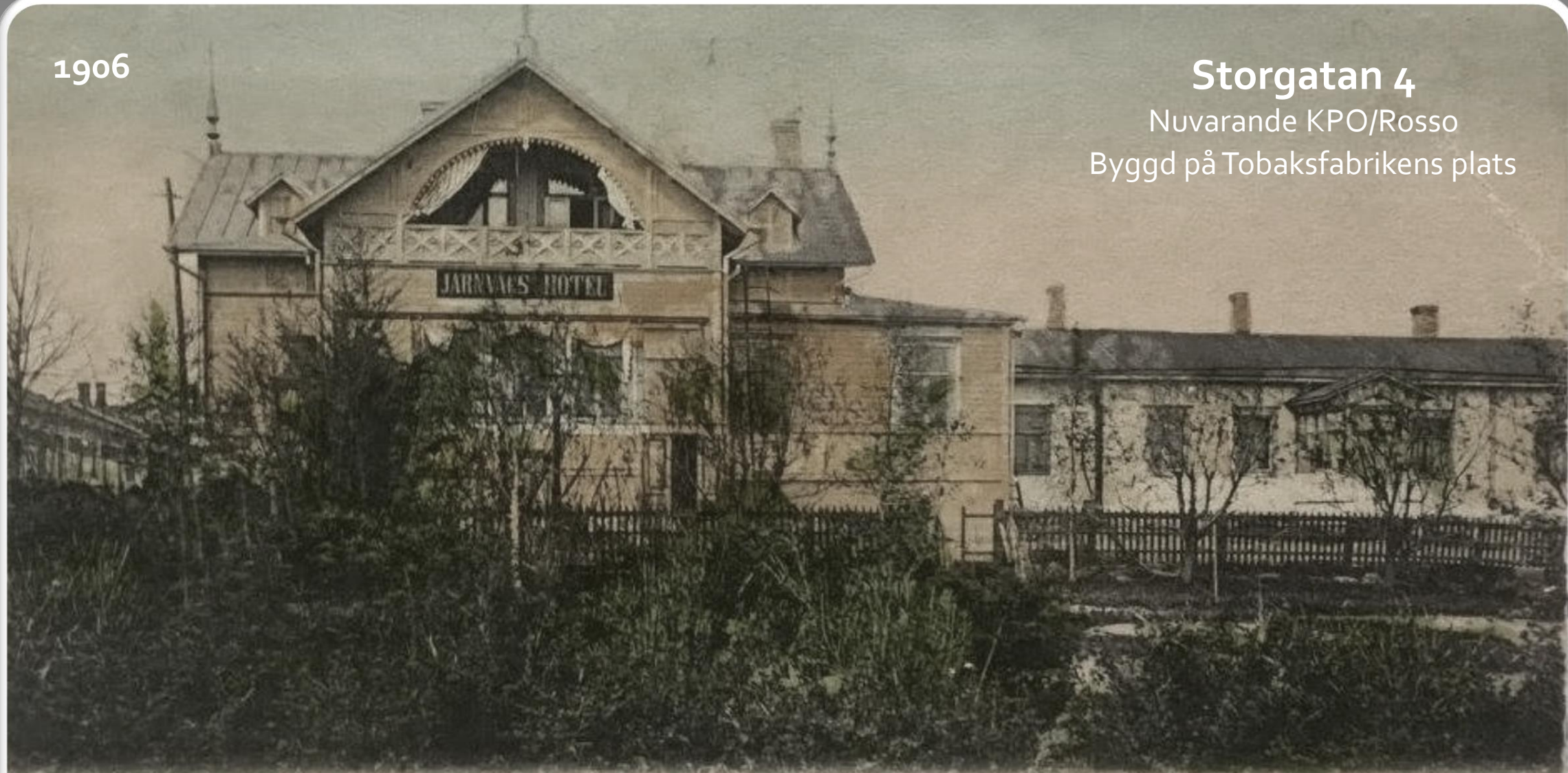

1906

Storgatan 4

Nuvarande KPO/Rosso

Byggd på Tobaksfabrikens plats

Gamlakarleby. Järnvägshotellet.
Kokkola. Rautatienhotelli.

Storgatan

KPO:s
affärshus
Tidigare
tobaksfabrikens
tomtområde
(Se bild 9)

Storgatan – KPO – Chydenia köpcenter - Rosso

Julhandel i samma hörn

1905

**Gamla
samskolan
(GSSL)**

**Skolan
färdigställdes 1866
och förstördes vid
branden 1990**

**Numera finns
biblioteket på denna
plats**

1861-1960

Gamlakarleby svenska samlyceum GSSL

Vi Neristassbor r.f. har
dolumenterat skolans historia

DOKUMENT OCH
MINNESBILDER
Gamlakarleby svenska samlyceum

Vi Neristassbor r.f.

Ritad av arkitekt L.J.Lindqvist 1866
Förstorad enligt ritningar av C.F. Rosqvist 1888

1970-tal

Gamla
samskolan
före branden
1990

Den gamla Elementarskolan '
blev lågornas rov

Byggnadskomplexet från 1866 fick förfalla

1930-tal

Storgatan 5

Sparbankens gamla hus

1930-tal

Storgatan 5

Sparbankens
gamla hus

Niemis affärshus
byggs på
Storgatan 7

Keijo Jokinen

1870-talet

Regnvattnet samlades upp i stora såvar

1802

Storgatan 8 - Gustaf Libecks hus mellan Kyntzells och Boehms (Maxim)

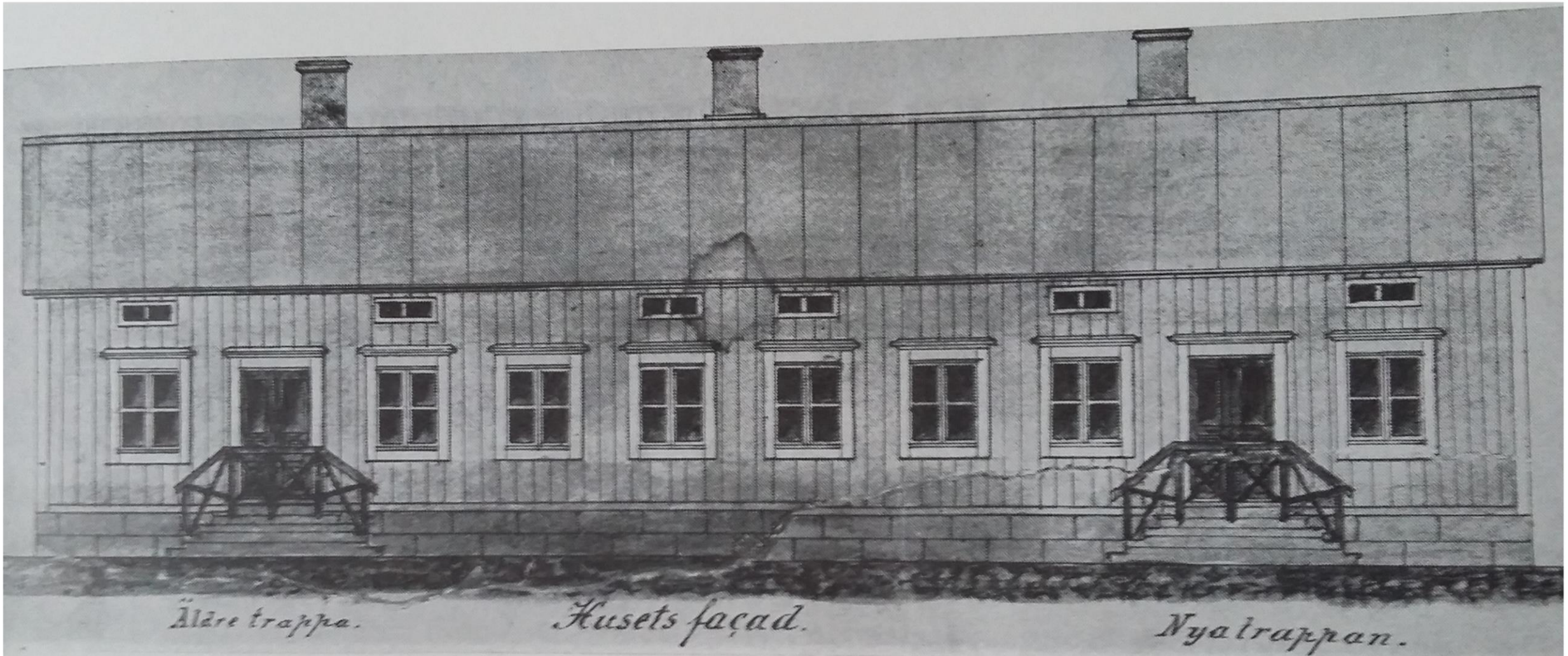

Bild 20. Libeckska gårdens fasad mot Storgatan.

Byggskeden: 1760 / 1786 / 1802

1919

Storgatan 8

Maxims affärshus

Byggt år 1919/Alvar
Åkerman

*På tomten fanns tidigare
Gustaf Libecks / Hermansons
hus*

Storgatan 8 - Maxim - byggd1919

Elokuvateatteri Maxim Isokatu 8 — Biografteater Maxim Storgatan 8

MAXIM Lördag kl. 6.
Storgatan 8. Söndag kl. 4.

I sjunde himmeln.

•En betagande vacker berättelse• av
Austin Strang.
Janet Gaynor—Charles Farrell.

Extra film: Lördag, söndag och
måndag.

Olympiska spelen 1928.

Sjätte serien.
Barnförhjuden.

1928

1928

Ture Kurtén var biografägare

Vy över Storgatan mot järnvägsstationen

Järnvägsstationen längst bak

Till vänster:

Libeckska huset
Boehmska huset

Till höger:

Niemis affärshus
Vattenposten syns i hörnet
av Fabriksgatan framför
Elementärskolan
Kokkolinna i bakgrunden

1829

Boehmska huset Storgatan 6

Byggt av handelsmannen
Axel Böckelman år 1829

Dotterdottern Charlotta,
gift med handelsmanen
Alexander Boehm övertog
huset 1839 och ägde huset
lång in på 1900-talet.

Olivia Kyntzells privata
svenskspråkiga
”fruntimmersskola” verkade
i Boehmska huset under
åren 1859-1885.

Revs 1980 för
Andelsbankens nybygge

1829

Boehmska huset Storgatan 6

Gårdssidan med
inhägnad kryddgård

Alexander och Charlotta
(Kyntzell) Boehm
(1802-1890/1814-1908)

71. Rådman Boehms hus från gårdssidan. Till höger »kryddgården», som omgavs av e

Boehmska huset
Storgatan 6
Revs 1980

En viktig del av stadens historia går i graven..

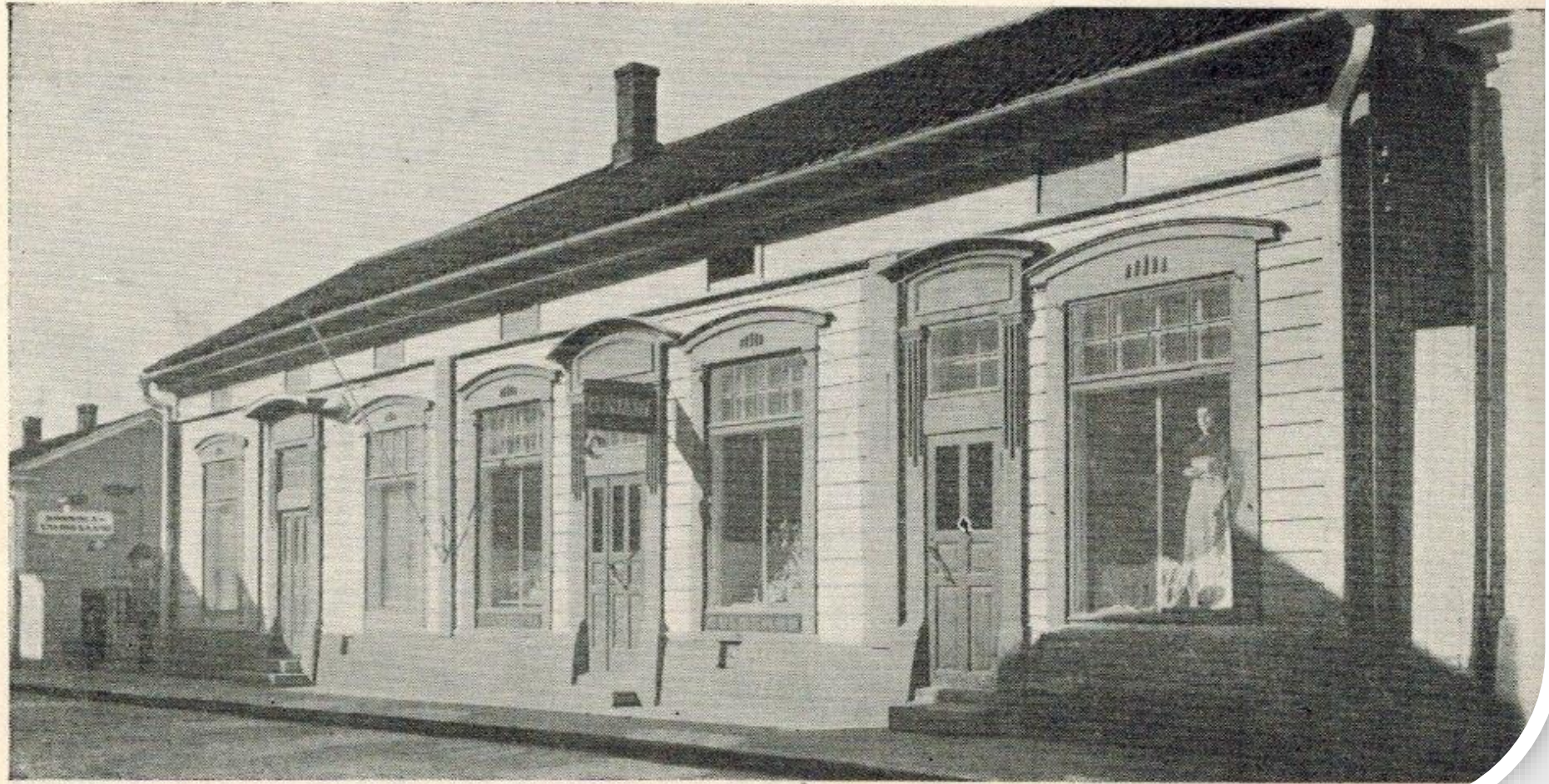

Bild: Leo Torppa

Storgatan 7

Niemis
affärshus

*Kultaseppä O. Niemen liikeytalo Isokatu 7
Guldmed O. Niemis affärshus Storgatan 7*

Oskar Niemi

Storgatan 7

Niemis
affärshus

Restaurang
Kilta

Storgatan 7

Niemis
affärshus

Gamla och nya delen

2000-tal

Storgatan 7

Niemis affärshus

Revs för nybygge efter
en mångårig
besvärprocess

Storgatan "Butiksgatan"

Stadens små- och
specialbutiker drog folk till
Storgatan

Kemikalier, Väskor

Handarbete

Bok & Papper

Skor - Kläder

Apotek, Bio

Urmakeri, Barberare

Musik och radio

Bank. m.fl

1927

Vy över Storgatan mot Rådhusstorget

Storgatan

Kyntzells hus till höger
Rooska gården till
vänster

Vy över Storgatan mot Rådhusstorget

Storgatan

Keski-Pohjanmaan
Osuuskauppa

Kokkolan
Paperikauppa

Storgatan

Kyntzellska huset till vänster

Niemis affärshus och Keski-Pohjanmaan Osuuskauppa till höger

1813

Storgatan 9
1813

Rooska gården
Anders Roos d.y.

Niemis affärshus
Glassbar

• Nordiska Föreningsbanken verkade länge i Rooska gården på Storgatan. ELKA.

1801

STORGATAN 10

Anders Kyntzells
hus 1801
Tredje våningen
tillbyggd 1810

Forséns hus (t.v.)
1839

1801

Kyntzells hus

Innergården på Kyntzells hus
Farstukvisten byggd 1890

1862

Storgatan 11

Eglé Amalia Björkmans
gård

Byggd år 1862, 2 år efter
den stora branden 1860.

Stamapoteket

Nuvarande "Ermos" hus.

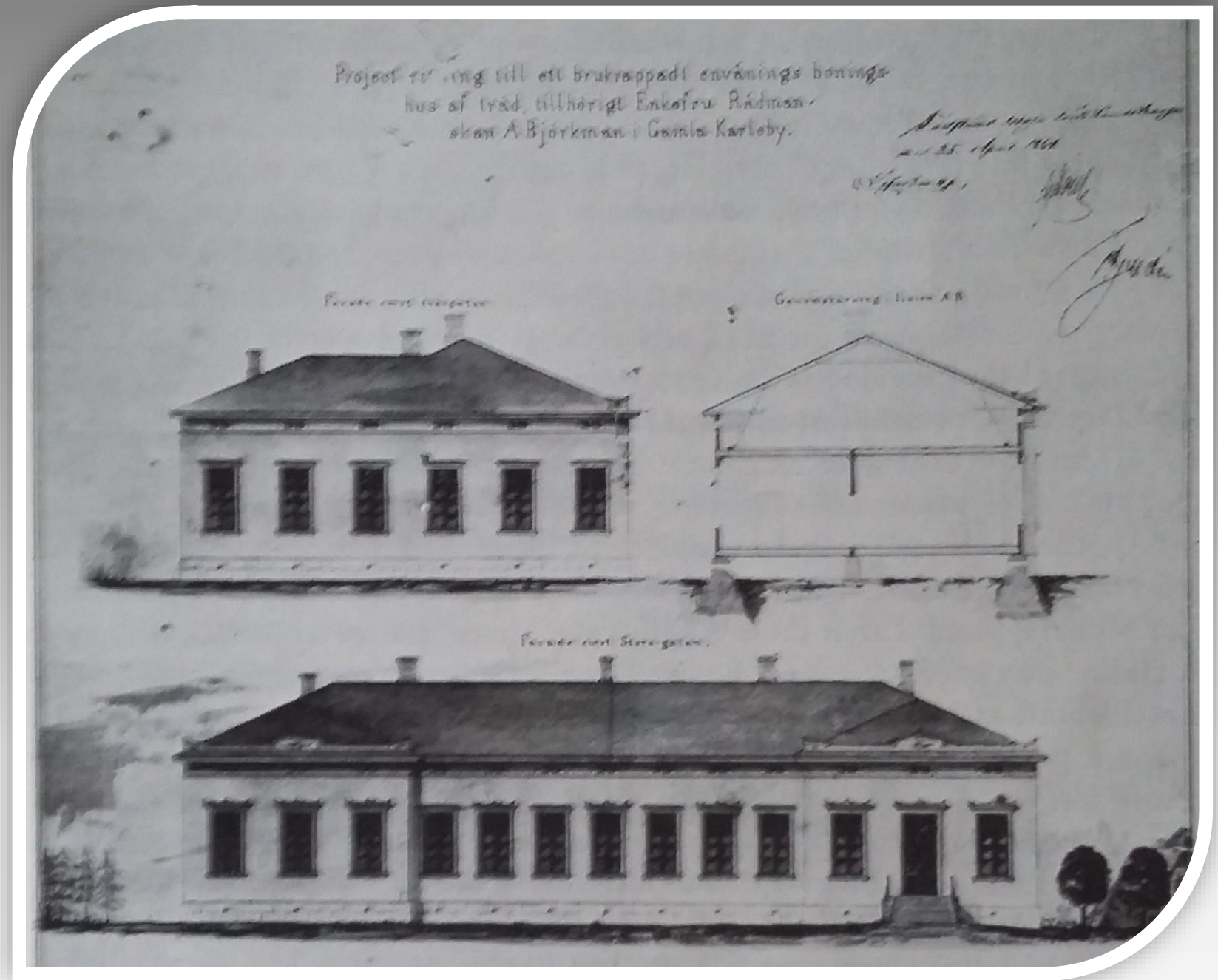
Apotekarparet Yrjö Roos "Stamapoteket"

Storgatan 11

Björkmans gård
1862

Eglé Amalia Björkman

1862

STORGATAN 12

G.A. Öllers handelshus
byggd 1862

Andra våningen tillbyggdes
år 1943.

Mellan åren 1869-1931 ägdes
huset av Handlanden
Alexander Finnilä och från
1935 av handelsman Rickard
Prest.

Vid tidpunkten för fotot 1925
verkade Granholm & Käll i
byggnaden. (Idag Prests)

1935 -

Prests affärshus

Storgatan 12

Prests Guldsmeds- och uraffär

Rickard Prest 1931

Henry Prest 1960

Martin Prest 1981

Prests Handarbetsaffär

Hildur Björk (Prest)

Rea Hattaffär

Prests Husgerådsaffär

Anders Prest

Storagatan, Jsokatu
Gamlakarleby Kokkola

Jan Forséns hus
(1839)

Anders
Kyntzells hus
(1801)

Gustaf Libecks hus mellan
Kyntzells och Boehms

Rooska gården
Anders Roos hus
(1813)

NORDISKA AKTIEBANKEN
POHJOISMAIDEN OSAKEPANKKI

1839

Storgatan 10

Handelskompaniets butik

Edvin Franzén startade
partihandel där år 1919 och
byggde nuvarande
affärshus på 1950-talet

"Borgmästargården"

Uppförd av handlanden
och rådmannen Jan
Forsén 1839
Revs på 1950-talet

Storgatan 10

Gamlakarleby
Handelskompani Ab
1919-1978

Nuvarande byggnad är från
1950-talet

Handelskompaniets
realisationsdagar drog
mängder av folk från
landsbygden

Edvin Franzén
Kommerseråd

Långbrogatan 37/Storgatan 10
Här inleddes den industriella tillverkningen
av kläder år 1935

Storgatan 13

Välkänd
beklädnadsaffär för
både stads- och
landsbor

Ab. Elis Åström

Gamla Karleby - Tel. 1296 - Storgatan 13

Ortens bäst försedda

TYG- & EKIPERINGSAFFÄR

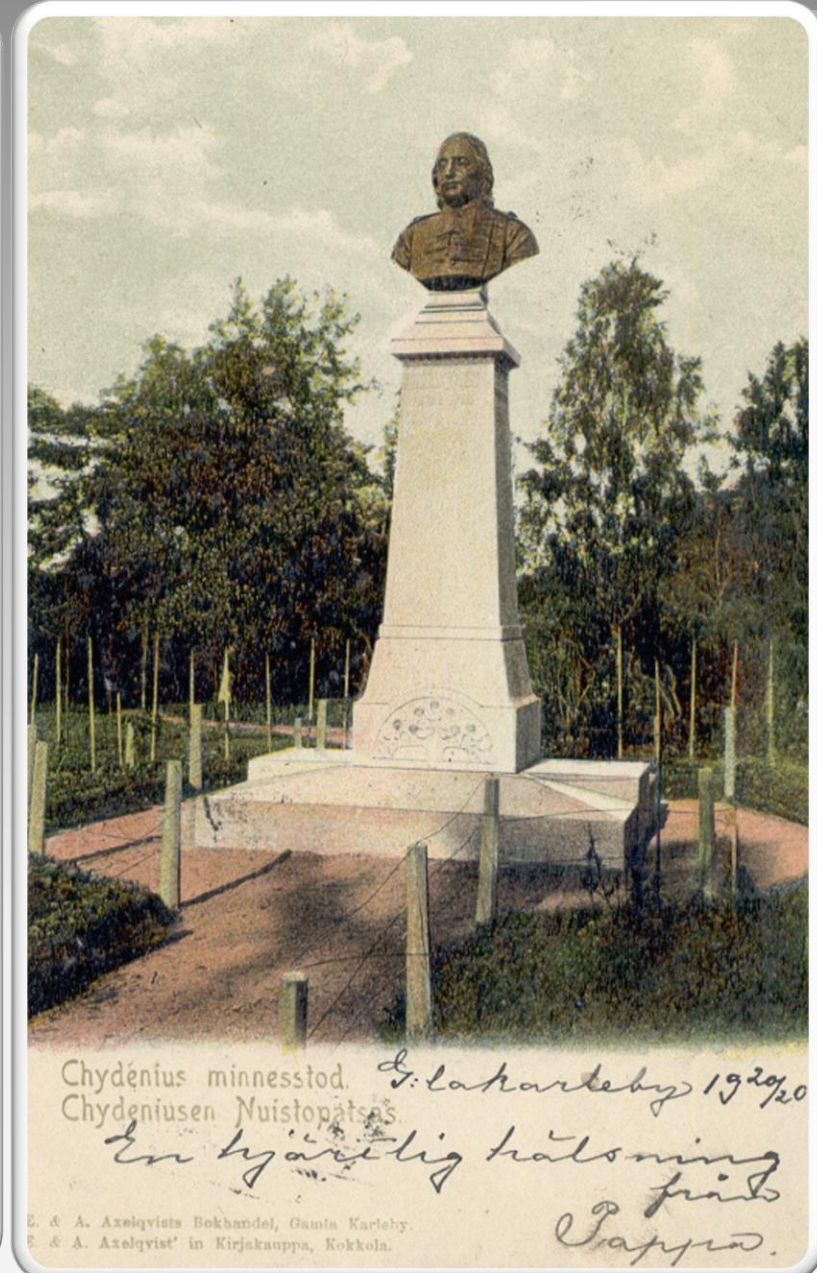
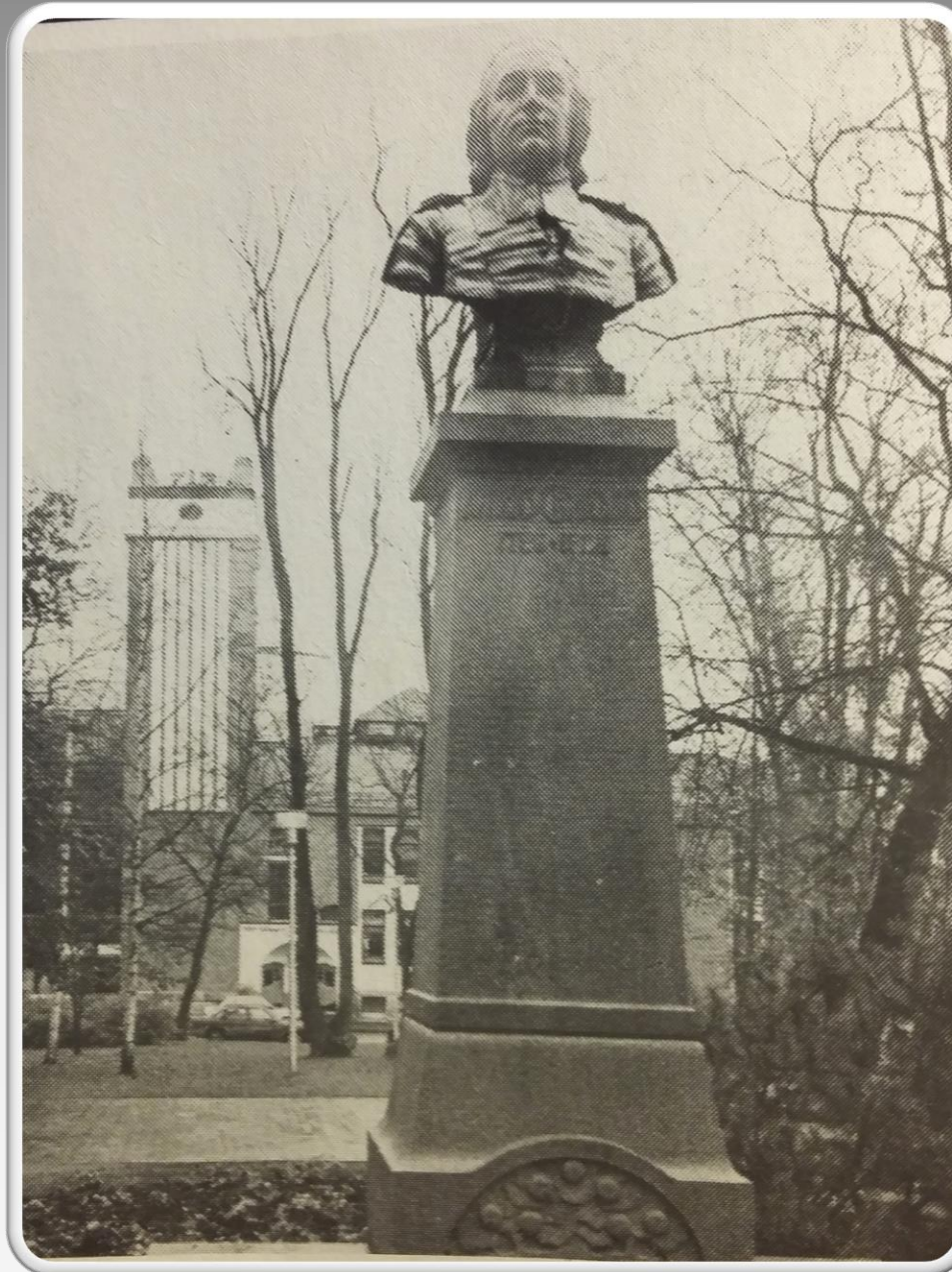
Chydenius parken (1903)
Nya eller Östra parken (1860)

Chydenius parkens tomt
testamenterades av
systrarna Kyntzell till staden
på det villkoret att en park
grundas på tomten.

Den av Valter Runeberg
planerade statyn över kyrko-
herden Anders Chydenius
avtäcktes år 1903 och står
centralt i parken.

Parken finns mellan Prests och
Slottes affärshus

Hus i fridfull balans..

Salutorget Rådhusorget Mannerheimplatsen

Frihetsstatyn 1920

Salutorget flyttar till
norrvidan av Sundet år 1936

Torget får namnet
Mannerheimplatsen år 1942

Alfred Björklunds järnhandel
och partihandel till vänster

Apoteket vid Salutorget

Jean Kyntzells hus till höger
(senare Gamlakarleby Handels
Ab och Slottes affärshus)

1839

Rådhuset

Rådhuset

*Ritad av
Carl Engel
1839-1842*

**Storgatan 15 -
Torggatan**

Alfr. Björklunds
affärshus med
partihandel/
kolonialvaror
Huset brann 1955

Bild: Peter Slotte

Alfr. Björklund - Mannerheimplatsen

Alfr. Björklunds Järnhandel

Fastigheten brann

1972

Personal och kassa

Branden 1972 Bild: Leo Torppa
Partifastigheten brann 1955

År 1942 sålde Björklundarna sina aktier åt Hartman i Vasa. 10 år senare 1952 köpte Joel Sandkvist hela aktiestocken. På 1960-talet kom järnhandeln i Oy Renlund Ab:s ägo i Helsingfors.

Björklunds handelshus hann verka under 90 år i staden och dess landsbygd.

Källa: Toivo Sandkvist

Joel Sandkvist

Gamla salutorget
Rådhusetorget
Mannerheimplatsen

Alfr. Björklunds partihandel

Torghandel på gamla
salutorget

Sångfest 1906
Salutorget

Storgatan 14

Gamlakarleby Handels Ab

Köptes av M.A.Slotte som uppförde affärshus på tomten 1939.

Ägdes ursprungligen av Jean (Johan) Kyntzell, (-1812) senare av sonen Johan Fredrik. (-1832)

Alfr. Björklunds affärshus med partihandel/kolonialvaror
Huset brann på 1960-talet

Storgatan 15

*Fris' sin
Kalo*

Gamlakarleby
Kokkola v. 1903.

1903

Fasadingångarna har genomgått många ändringar genom åren

1930

Salutorget Rådhusorget

Torget flyttar till
andra sidan
Sundet 1936

Skeppsredaren Gustaf Lithéns
hus till år 1896

“Det Gyllene Snittet”

Från Rådhusorget norrut år 1902

Restaurang Furu

(Mannerheimplatsen)

Apoteket fanns i
husets vänstra
hörnlägenhet

1810

Libeckska sjukhuset- Gamla salutorget

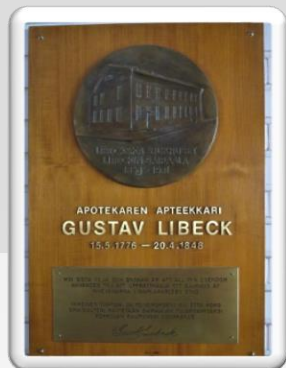
Stadens andra stenhus

Libeckska Fattiglasarett

(Mannerheimplatsen)

Sjukhuset inrymdes i övre
våningen (1853)

Byggd av Anders Roos d.ä. /
Gustaf Riska (svärson) som
sålde åt apotekaren Gustaf
Libeck. Före sin död år 1848
testamenterade han största
delen av sin förmögenhet för
bildandet av en lasarettfond.

Libeckska huset 1930

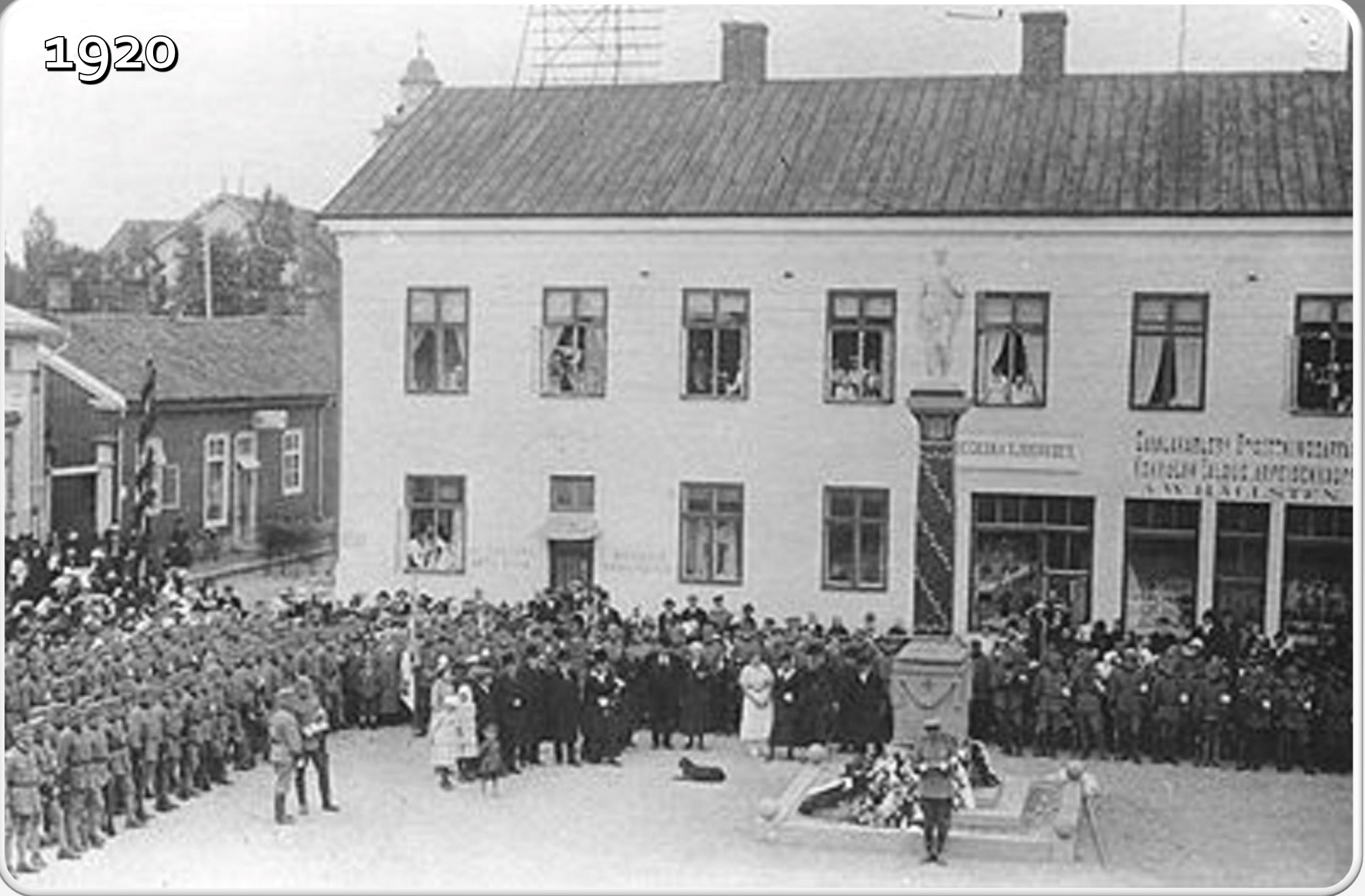
Gamla salutorget

Rådhusorget

Bild: P.Franzés arkiv

1920

Inviðing av Frihetsstatyn 1920 (J. Munsterhjelm)

Ab Granholm Oy

Uno Granholm

1960-tal

”Slottes hörn”

Byggd av M.A.Slotte
1939-1940
Ritad av K.J. Ahlskog

"Slottes Hörn"

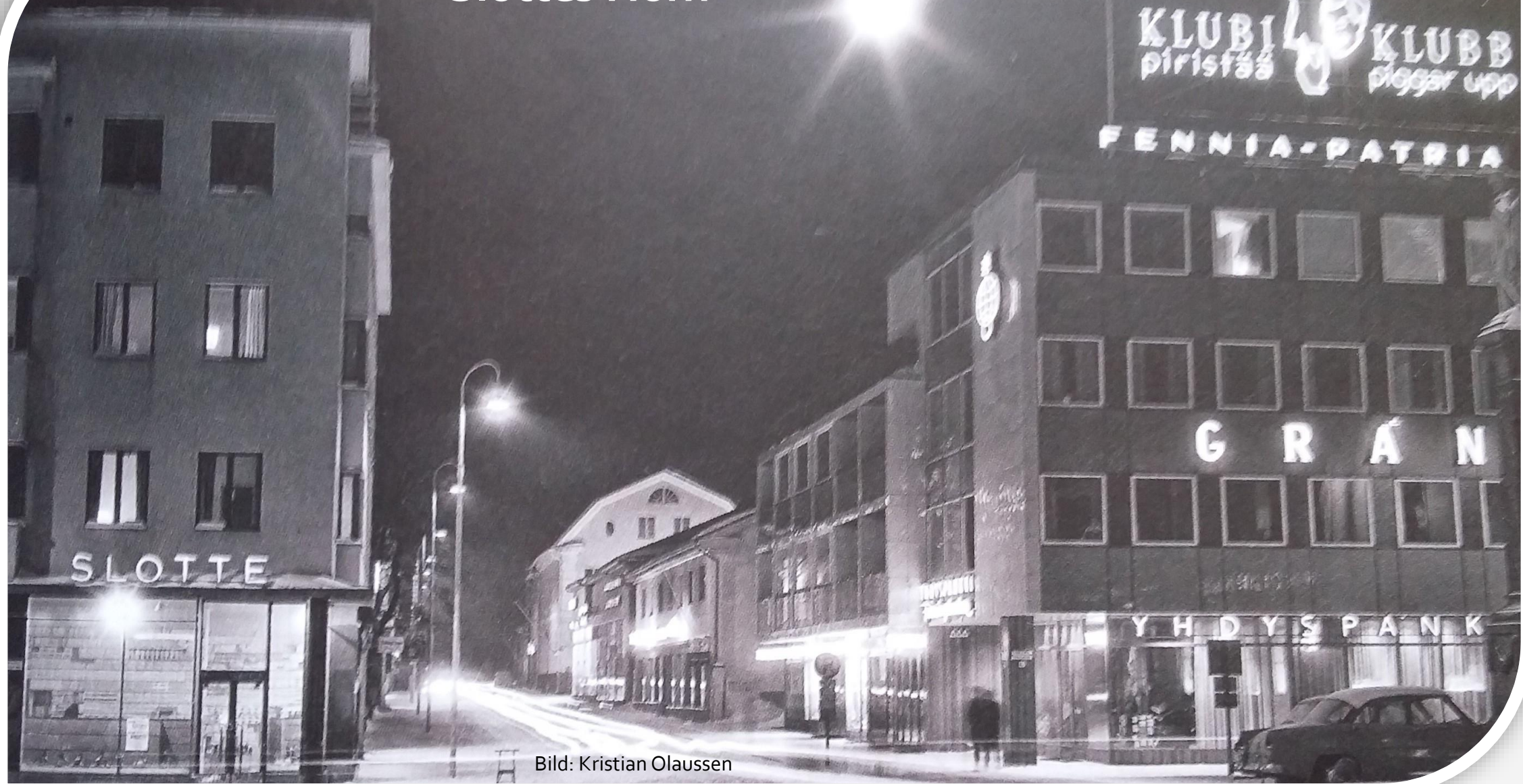

Bild: Kristian Olausson

*E. A. Renlundin liiketalo Isokatu 20
E. A. Renlunds affärshus Storgatan 20*

STORGATAN 20

Renlunds affärsfastighet

HAB till höger
Rådhuset och Societetshuset
rakt fram

Forss-Market i Renlunds fastighet
(Fotat från Öb:s kontor)

Storgatan 21

- Tekno

Verner Högbacka

Storgatan 22

1970-talet

Resandehem
Turist

Café Fenix

Torsten "Totti" Krokfors
cykelverkstad

1920-talet
Storgatan 25

DET NUMERA
RENOVERADE
HUSET FINNS I
HÖRNET AV
STORGATAN OCH
BORGMÄSTARE-
GATAN

2020

1831

Storgatan 28

Skogmans hus

Byggd år 1831

Skogmans Glas

Hjalmar Skogman

1907

STORGATAN 29
(fd. Café "Mercurius")

Huset byggdes av Jacob Donner som bedrev handel i byggnadens nedre våning.

Central ritades av Alvar Åkerman år 1907

Biografdelen "Central" och huvudbyggnadens trädell brann år 1919. Föreningen "Mercurius" återuppförde huvudbyggnaden och fortsatte med café-verksamheten i övre våningen.

Jacob Donners hus - "Mercurius" + Central

Storgatan 32 Hongellska huset

Sjökapten Gustav Hongell dog under färden till Indokina och hustrun Alma hjälpte till att få Melusine lyckligt via England till hemmahamnen i Vasa.

Gustav och Alma Hongells hus

Gustav (1836-1895) och
Alma Hongell (1849-1935)

1846

Storgatan -
Packhusgatan 5
Småbarnsskolan
för fattiga

Byggd av
Anders Donner
och Matts Hongell
(1846)

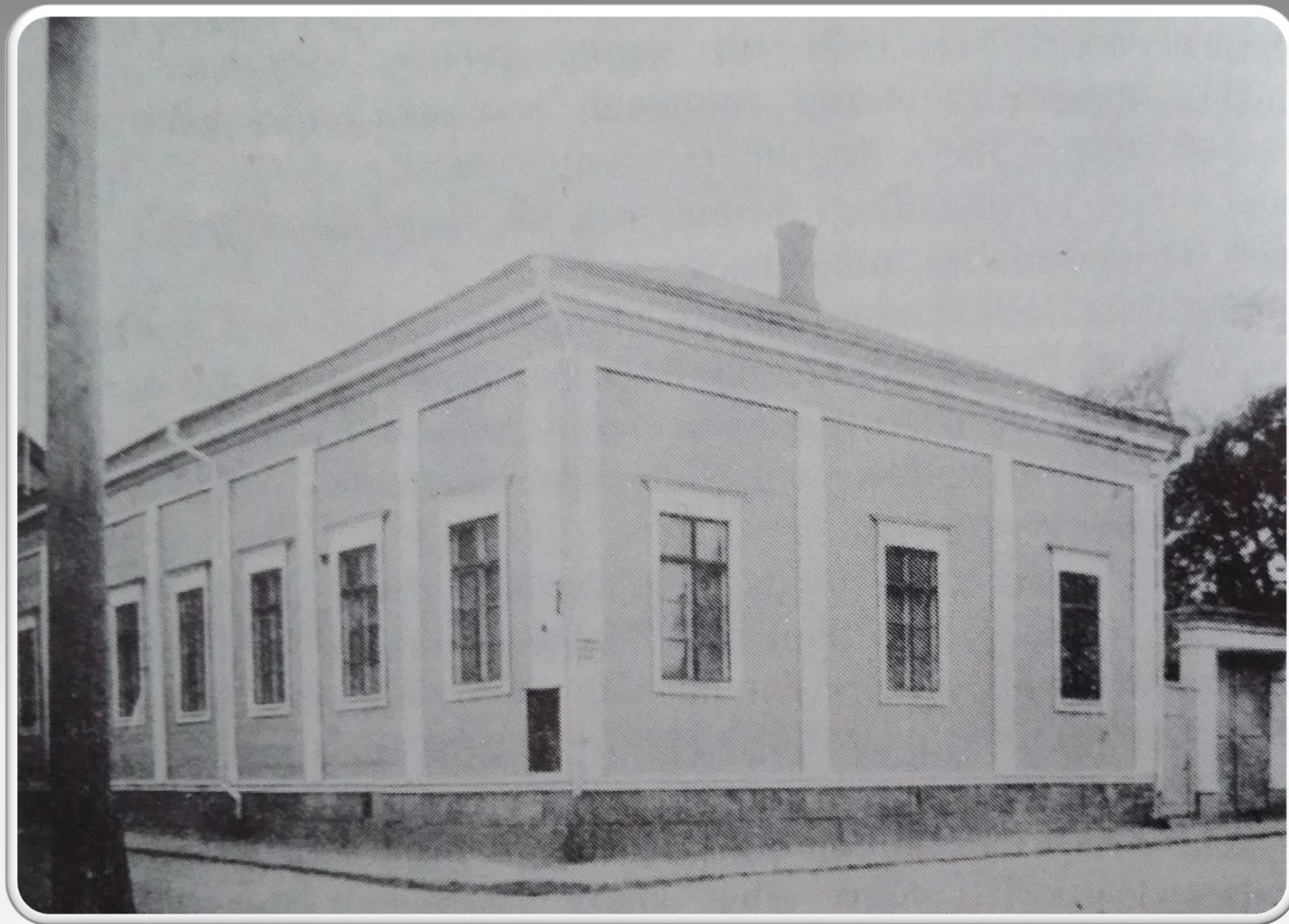

1846

Finlands första folkskola fanns i Gamla Karleby

År 1839 grundade och
uppehöll kommerserådet
Anders Donner och
handlanden Matts Hongell
undervisning för småbarn.
Man uppförde ett eget
skolhus 1846 för 80 barn.
Man lärde religion, räkning,
geografi och naturlära och
barnen bestods på måltid.

*Källa: Renlunds skola 120 år
(doktor Sylvi Möller)*

Hongellska skolhuset i hörnet av Storgatan och Packhusgatan

Privata småbarnsskolan

Uppförd och
uppehållen av
Anders Donner
och Matts
Hongell

PAKKAHUONEENKATU PACKHUSGATAN 5

YKSITYINEN PIENTENLASTEN KOULU
PRIVAT SMÅBARNSSKOLA
1846 – 1872

KANSAKOULU – FOLKSKOLA
1872 – 1930

SEURAKUNTAKOTI – FÖRSAMLINGSGÅRDEN
1930 – 1950

KANSAKOULU SOTAVUOSINA
FOLKSKOLA UNDER KRIGSÅREN
1943 – 1944

TILAPÄINEN KIRKKO – TILFÄLLIG KYRKA
1958 – 1960

SVENSKA FÖRSAMLINGSGÅRDEN
1950 – 1991

KOKKOLA – HAKALAX RK
PERINNETOIMIKUNTA

1740-tal

Storgatan 34

Rahmska gården

En av de äldsta bevarade borgarhusen

Byggd av skeppsredaren Johan Rahm på 1740-talet. (Omnämns 1753 vid hans död).

Tilläggsbyggnad 1783

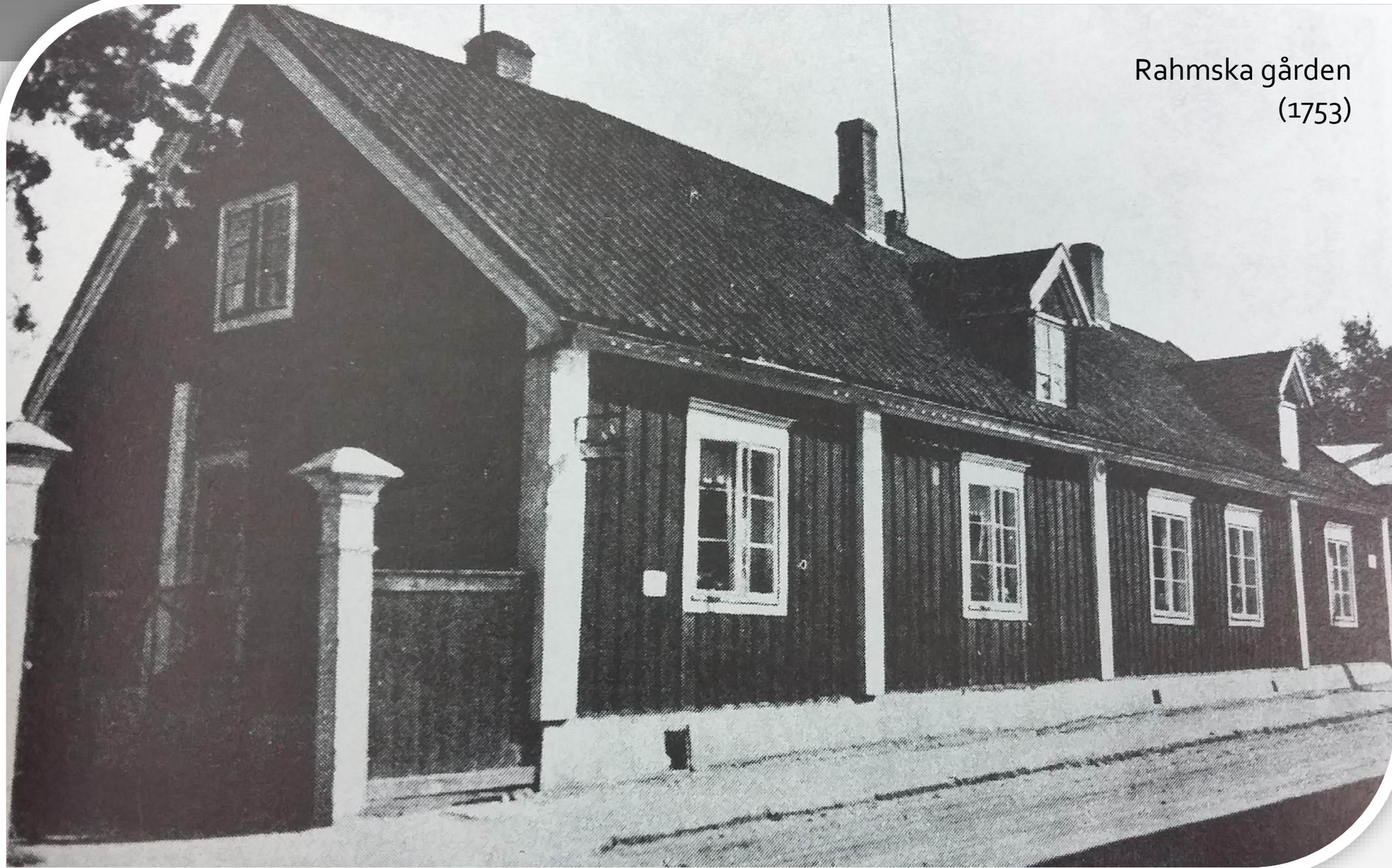
Sonen Erik övertog huset efter faderns död.

Följande ägare blev Eriks barnbarn Sofia Maria och prosten Abraham Chydenius. Därefter

övertogs huset av dottern Augusta (Chydenius) och Axel Olsson som hade sin barberarverksamhet i byggnaden. Deras dotter Hilma gift med barberare Anton Blomstrand övertog senare huset. (Källor: Krister Korpela 1956, Annikki Wiirilinna 1980, Kristina Ahmas 1992)

Rahmska gården
(1753)

Gamlakarleby Storgatan

Kokkola Isokatu

Storgatan 33

Storgatan 34

Keskipohjanmaa
Tidning & Tryckeri
1924-1942

Rahmska gården
Raksalong
Anton Blomstrand

Storgatan mot centrum
Engelska parken t.v.

1910

1895

Engelska parken (1895)

Parken grundades på den plats där det gamla tjärtorget hade funnits. På grund av tjärans lättantändlighet och till följd av landhöjningen blev man tvungen att flytta hamnverksamheten till Halkokari.

Parken fick namnet Engelska parken, efter barkassen som erövrats av den engelska kungliga flottan i slaget vid Halkokari 1854.

I parken finns också en staty av Ernst V. Knape.

**Storgatan slutar vid
Engelska Parken**

Engelska Parken

Ernst V Knape 1873-1929
Läkare och författare

Barkassen i båthuset

*Kokkola — Gamlä Karleby
Englantilaisten vene — Engelsm. båt.*

Engelska Parken

Stadens grundare Kung Gustaf II Adolf får en egen 400-års staty

Statyn gavs som gåva av Föreningen Pohjola-Norden

Trästatyn är skulpterad med motorsåg av skulptören Ulla Haglund

7.9.2020

2020

Gustaf II Adolf
(1594-1632)

1700-1800

Borgarna som bebyggde Storgatan

Många av stadens Handelsmän har byggt, bott och verkat på Storgatan

Borgarmärket för burskap

Otto Rodén
Storgatan 2

Alexander &
Charlotta Boehm
Storgatan 6

Anders Kyntzell
Storgatan 10

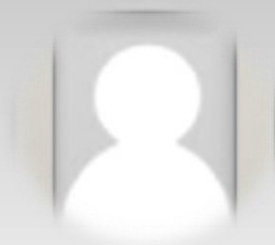
Anders Roos d.y.
Storgatan 9

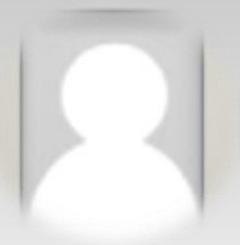
Johan (Jan) Forsén
Storgatan 10

Eglé Björkman
Storgatan 11

Jacob Donner
Storgatan 29

Johan Rahm
Storgatan 34

Axel Böckelman
Storgatan 6

Gustaf Libeck
Storgatan 8

“Med Jernweg kommer man beqwent direkt till Storgatan”

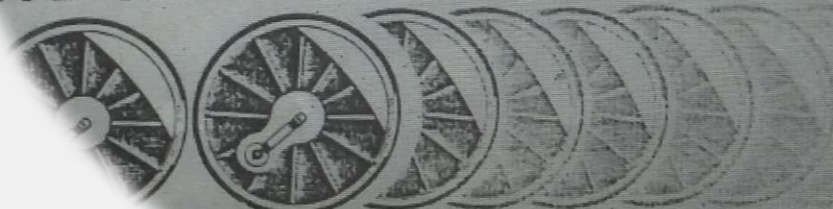
1885-2020

TACK för att
Du Vandrat
i Minnenas
Värld

24.10.1985

ROTTA RAUTATIEN TULOSTA KOKKOLAAN

ÅGETS ANKOMST TILL KAR

Källhänvisning

Ett Företagsamt Folk, Leo Torppa, Keijo Jokinen, Eero Huima, Toivo Sandkvist, Annikki Wiirilinna, Kristina Ahmas, Gamlakarleby stads historia I-IV, Museokuvat, Postkort, Karleby.fi, m.fl.

Bildresa i serien "Gatorna Berättar"